

מה טובו אוהליך / תשע"ב

פרק ראשון - הבנה והבנה

1. הטענה המרכזית של כותב המאמר היא שבית אינו רק מבנה, אלא התוכן הפנימי והאישי שיוצקים בו. בית הוא מקום שאדם יכול לחיות בו לפי דעותיו ללא לחץ חברתי.
2. א. הטענות שהכותב דוחה:
 - "ביתי הוא מבצרי" מבצר הוא מקום המספק הגנה.
 - "דירה נאה וכלים נאים" הם מהותו של בית.
 - בית הוא מגדלים ומבנים מרשימים ומאובזרים.
- ב. הכותב מציג עמדות שאינן עולות בקנה אחד עם דעתו כדי להפריך אותן ובכך לחזק את עמדתו.
- ג. הכותב משתמש באמצעי רטורי להפרכת טענות אלו.

דוגמאות	האמצעי הרטורי להפרכת הטענות
האם כל מקום המספק הגנה הוא בית?	שאלות רטוריות (שאלות שמשולבת בהן עמדה)
האם אורח במלון מפואר ... מרגיש... שהוא בבית?	
האם די באלה לספק את הצורך הפנימי של האדם בבית?	

3. א. באמצעות המובאה: "על שראה פתחיהם שאינם מכוונים זה מול זה" מבסס כותב המאמר את הרעיון, שבית הוא מקום עצמאי וייחודי, שהשפעות מן החוץ שליליות או חיוביות אינן חודרות אליו, ולכן בית הוא מקום משוחרר מאימת ה"מה יגידו".
- ב. "אוי לו לבית שחלונותיו פתוחין לתוך החושך" מובאה זו מתאים לשבץ בפסקה ח'. (או בפסקה ז')
נימוק: בפסקה ח מוזכרת גזרת היוונים שאסרו על ישראל לסגור את פתחי בתיהם, במטרה שהפתח יהיה פתוח אל הרחוב היווני, שבו שרר חושך רוחני; כך תחדור פנימה השפעה חיצונית.

.4

מטרת הכותב באירוניה	מבעים אירוניים
להביע עמדה שלילית, לבקר	למעשה בנה האדריכל אקווריום מפואר ולא בית. מתברר שאקווריום מתאים לדגים...
	... השכן ביקש להחליף את עציצי החצר במזרקה... הרי העציצים נועדו להרשים אותי, ואני, מה לעשות, נהנה יותר ממזרקה.
	בתי כלא – יושביהם אינם מרגישים בבית
	סוכה – אינה מרשימה כהשקעת נדל"ן.

שאלות 5 - 6 הבעה

פרק שני - תחביר

7. א. (1) משפט איחוי, איבר א - מורכב, איבר ב - פשוט.

איבר 2	איבר א
אך מבנה בלבד אינו מספיק.	אמנם אדם חפץ בקורת גג שתגן עליו, פסוקים ללא
איבר ב	איבר א

(2) חמור הוא אובדן השליטה על אופי התכנים שחוזרים מן החוץ אל הבית.

ב. ההתבוננות בביתם של אברהם ושרה חושפת מציאות פרדוקסאלית: הבית שהיה פתוח

מארבע רוחותיו לכל עובר ושב, ננעל בפני ישמעאל. (שורות 43-45 במאמר)

המרה למשפט מורכב המבטא קשר לוגי של פרדוקס:

אע"פ שהבית של אברהם ושרה היה פתוח מארבע רוחותיו לכל עובר ושב, הוא ננעל בפני ישמעאל.

8. (I) הסיפור על בית הזכוכית מעורר מחשבה מה היא ההגדרה הבסיסית של בית.

(II) בעל הווילה שאל: "האם העציצים נועדו להרשים אותך או אותי?"

(III) בימינו הוקמו מבנים מרשימים ומאובזרים, אך האם אלה מסוגלים לספק את הצורך

האמיתי של האדם בבית?

א. התפקיד התחבירי של משפטי השאלה :

משפט השאלה	תפקידו התחבירי
מה היא ההגדרה הבסיסית של בית?	פסוקית לוואי
האם העציצים נועדו להרשים אותך או אותי?	פסוקית מושא
האם אלה מסוגלים לספק את הצורך האמתי של האדם בבית?	איבר ב

ב. התפקיד התחבירי של המילים המודגשות במשפטים הנ"ל:

היא - אוגד

אלה - נושא

ג. המרה של משפט 3 למשפט ללא שאלה :

בימינו הוקמו מבנים מרשימים ומאובזרים שאינם מסוגלים לספק את הצורך האמתי של האדם בבית.

9. א. הפסוקיות שבמשפטים הנתונים :

(I) כאשר זוכים למלא את הבית באווירה של קדושה ואמונה, הבית זוכה לכינוי "מקדש מעט".

(II) מסופר על איש עסקים שהשקיע הון תועפות בבניית וילה מפוארת.

(III) את התוכן ואת האווירה השוררת בבית קובעים יושביו.

(IV) מדי סתיו כשמגיע חג הסוכות עוקרים מן הבית למבנה ארעי למשך שבעה ימים.

ב. המשפטים שיש בהם מבנה של סתמיות : (I), (II), (IV)

ג. הדרך להבעת הסתמיות ז. מטרת הכותב בסתמיות

מטרת הכותב בסתמיות	הדרך להבעת הסתמיות	המשפטים שיש בהם מבנה של סתמיות
הבעת תוקף כללי, ציון נורמה חברתית	פועל ברבים / נסתרים	כאשר זוכים למלא את הבית באווירה...
אין חשיבות לעושה הפעולה, אלא לפעולה.	פועל בבניין סביל	מסופר על איש עסקים...
הבעת תוקף כללי, ציון נורמה חברתית	פועל ברבים / נסתרים	מדי סתיו עוקרים מן הבית למבנה ארעי.

10. (I) **למעשה** בנה האדריכל אקווריום מפואר ולא בית.
 (II) **למרבה האירוניה** יש אנשים שהופכים את רשות היחיד שלהם לרשות הרבים.
 (III) אחרים יישענו **לכאורה** על מאמר חז"ל "דירה נאה וכלים נאים".

א. התפקיד התחבירי המשותף של המילים המודגשות: הסגר.

ההסגר	תפקידו הרטורי
למעשה	הבעת עמדה של הכותב
למרבה האירוניה	
לכאורה	

- ב. לדברי חכמים, אבני ביתו וקורות ביתו של אדם מעידים עליו.
 (1) הצירוף במשפט הנ"ל באותו תפקיד תחבירי של הצירופים בסעיף א:

ההסגר	תפקידו הרטורי
לדברי חכמים	הסתמכות / היתלות באילנות גבוהים / לעורר אמינות

(2) המרה למשפט מורכב:

חכמים אומרים שאבני ביתו וקורות ביתו של אדם מעידים עליו.

11. א. (I) בחוף אדם נאלץ להתאים את עצמו לציפיות שלהסביבה, ואילו בביתו הוא יכול לחיות על פי דעותיו והשקפותיו.
 (II) אילו היו הפתחים מכוונים זה לזה, קולות כאלה או אחרים היו חודרים לאוהל.
 (III) אילו היו הפתחים מכוונים זה לזה, קולות כאלה או אחרים היו חודרים לאוהל.

(III) אילולא היה האדם יוצק תוכן פנימי במקום מגוריו, לא היה המקום ראוי להקרא בית.

- (1) המשפט היוצא דופן מבחינת הקשר הלוגי ומבחינת התפקיד התחבירי הוא משפט (I)
 (2) הסוג התחבירי של המשפט היוצא דופן הוא משפט איחוי.

המשפט	הקשר הלוגי	הסוג התחבירי
בחוף אדם נאלץ להתאים את עצמו... ואילו בביתו הוא יכול לחיות ע"פ דעותיו...	השוואה, עימות	משפט איחוי, כל איבר פשוט
אילו היו הפתחים מכוונים... קולות... היו חודרים.	תנאי (בטל)	משפט מורכב
אילולא היה האדם יוצק... לא היה המקום ראוי להיקרא בית.	תנאי (בטל)	משפט מורכב

ג. סוג המשפט: מורכב ובו פסוקית נושא מורכבת.

פסוקית [ולא מורכבת בלתי [ולא כולל]

מתברר שאין כמעט חומר, צורה מבנה או מקום שבזמן כלשהו לא שימשו לבנייה.

12. א. (I) מלון אינו הופך לבית למרות פארו והדרו.

(II) יש אנשים שהופכים את רשות היחיד שלהם לרשות הרבים.

התפקיד התחבירי של המילים המודגשות:

המילה	התפקיד התחבירי
מלון אינו הופך לבית.	אוגד
הופכים את רשות היחיד ...	נשוא

פסוקית [ולא]

ג. בעל הבית הוא שמטביע את חותמו על הבית.

ג. (1) ניתוח המשפט: משפט איחוי: איבר ב - מורכב

איבר 2 מורכב

איבר א פשוט

הסוכה היא מבנה ארעי, ולמרות זאת יש לה עוצמה, משום שאדם אינו יכול ליצור בה אשליה מזויפת של תוכן פנימי.

(2) יש - נשוא

אינו - אוג

פרק שלישי - מערכת הצורות

13. א. מיון מילים לפי בניין.

נפעל	פיעל	הפעיל
נועד	צָפִּיחַ	מעידים
יישען	מְוַתְרִים	להותיר
הימצאות	לרמות	

ב. לא הייתי משקיע במבנה שצפוי להמריא עם הרוח.

ג. מילים מהשורש של המילה

המילה	מילים מאותו שורש (צ-פ-י)
צפוי	מְצַפֵּחַ
	מְצַפִּים

ג. כל בית מִגֵּן על עצמו מהשפעות הבית שממולו.

מילים מהגזרה של המילה

המילה	מילים מאותה הגזרה (ע"ע)
מִגֵּן (ג-נ-ן)	תפילה (פ-ל-ל)
	הוקל (ק-ל-ל)

14. א. • כאשר מְשָׁרִים בבית אווירה של קדושה ואמונה, הבית זֹכֵחַ לכינוי "מקדש מעט".

• בתי כלא הם מבנים מוֹגְנִים, אך ספק אם יושביהם מְרַגְּשִׁים בבית.

• כאשר אדם אינו מְשַׁפֵּעַ מגורמים חיצוניים, העצמאות הפנימית שלו נְבִיט.

פעלים בעלי משמעות סבילה	פעלים מאותה גזרה	הגזרה
מוֹגְנִים		
נְבִיט	זֹכֵחַ, מְשָׁרִים	נל"י/ה
מְשַׁפֵּעַ	מוֹגְנִים	שלמים

ב. הסוכה היא מבנה שאינו **מרשים** כהשקעת נדל"ן.

(1) ניתוח הפועל **מרשים**

השורש	הבניין	הגוף
ר-ש-ם	הפעיל	נסתר

(2) הפועל **מרשים** במשמעות שונה :

ההורים אינם **מרשים** לבנם לשחק במשחק אלקטרוני.

- 15.
- כל בית שומר על פרטיותו ואינו **חשוף** להשפעות הבית שממולו.
 - הסיפור על שרה וישמעאל **מוֹרָה** לנו דרך חינוכית.
 - אחרי שהייה של שבעה ימים בסוכה **שָׁב** היהודי לביתו.
 - אדם **חָפֵץ** בקורת גג שתגן עליו.

א. ב. בניין הפעלים המודגשים.

הפועל	הבניין	יוצא דופן
מוֹרָה	הפעיל	
חֲשׂוּף, שָׁב, חָפֵץ	קל - בניין משותף	

ג. ד.

הפועל	שם הפעולה	צורת העתיד
מוֹרָה	הוראה	
שָׁב	שיבה	ישב, יֵשׁוּב, יושב, ישיב

16. א. מיון שמות

שורש ומשקל	בסיס + צורן
מקום	מהות
חריג	ירחון
בנייה	
סקרן	

ב. דרך התצורה של המילים בעברית.

המילה	התצורה
מידע	שורש ומשקל
מזערי	בסיס + צורן
היבט	שורש ומשקל

ג. האות ו' היא אות שורשית במילים :
מלון, עיצוב, מגוון, מגורים, כישלון

- 17.
- התרת נדרים
 - מהו היתרון בכך שפתחיהם אינם מכוונים?
 - מוצרי מותרות
 - התראה לפני ענישה
 - לבניית סוכה אין צורך בהתר בניה.
 - איתור מידע
- א. שמות מאותו שורש

שמות מאותו שורש	השורש המשותף
התרה, התר	נ-ת-ר
יתרון, מותרות	י-ת-ר

ב. שמות פעולה

שמות פעולה	הבניין
התרה, התר, התראה	הפעיל
איתור	פיעל